

15 -ാം കേരള നിയമസഭ

5 -ാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്ര ചിഹ്നം ഇല്ലാത്ത ചോദ്യം നം. 4972

20-07-2022 - ൽ മറുപടിയ്ക്ക്

കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരതാ മിഷന്റെ പദ്ധതികൾ

ചോദ്യം		ഉത്തരം	
<p>ശ്രീ. തിരുവഞ്ചൂർ രാധാകൃഷ്ണൻ , ശ്രീ പി സി വിഷ്ണുനാഥ്, ശ്രീ. എ . പി . അനീൽ കുമാർ , ശ്രീ. എൽദോസ് പി. കുന്നപ്പിള്ളിൽ</p>		<p>ശ്രീ വി ശിവൻകുട്ടി (പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ-തൊഴിൽ വകുപ്പ് മന്ത്രി)</p>	
(എ)	സംസ്ഥാനത്തെ നിലവിലെ സാക്ഷരത നിരക്ക് എത്രയാണെന്ന് അറിയിക്കാമോ;	(എ)	സംസ്ഥാനത്തെ നിലവിലെ സാക്ഷരതാ നിരക്ക് 96.2% ആണ്
(ബി)	സാക്ഷരത നിരക്ക് വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി നടപ്പിലാക്കാനുദ്ദേശിക്കുന്ന പദ്ധതികൾ എന്തൊക്കെയാണെന്ന് വെളിപ്പെടുത്താമോ;	(ബി)	<p>സാക്ഷരതാ നിരക്ക് വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി നടപ്പിലാക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന പദ്ധതികളുടെ വിശദാംശങ്ങൾ ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.</p> <p><u>1) ഡിജിറ്റൽ സാക്ഷരത</u></p> <p>ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിൽ ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക രംഗത്ത് അതുതാവഹമായ നേട്ടമാണ് ലോകം കൈവരിച്ചിട്ടുള്ളത്. കേരള സംസ്ഥാനം ഇന്ത്യയിലെ ഇതരസംസ്ഥാനങ്ങളുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക ഡിജിറ്റൽ സംവിധാനങ്ങൾ വളരെ ഫലപ്രദമായും സുക്ഷ്മതയോടുകൂടി ഉപയോഗിക്കുന്നവരാണ്. ഇ സേവനങ്ങൾ അന്യമായ ഒരു വലിയ വിഭാഗത്തെക്കൂടി ലക്ഷ്യമാക്കിയാണ് ഡിജിറ്റൽ സാക്ഷരതാ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നത്. ഇതിൽ ബഹുഭൂരിപക്ഷവും സാക്ഷരതാ-തുടർവിദ്യാഭ്യാസ പരിപാടികളുടെ ഗുണഭോക്താക്കളാണ്. ഡിജിറ്റൽ ലിറ്ററസിയിലുള്ള ഈ അന്തരം പ്രസ്തുത ഗുണഭോക്താക്കൾക്ക് നിത്യ ജീവിതത്തിൽ ചില പ്രയാസങ്ങളുണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. ഈ ഡിജിറ്റൽ അന്തരം ഇല്ലാതാക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയുള്ള സാക്ഷരതാപദ്ധതിയാണ് ഡിജിറ്റൽ സാക്ഷരത.</p> <p><u>2) തീരദേശ സാക്ഷരത</u></p> <p>സംസ്ഥാനത്ത് അവശേഷിക്കുന്ന നിരക്ഷരരിൽ ഒരു വിഭാഗം പേർ തീരമേഖലയിൽ ഉള്ളവരാണ്. കേരളത്തിലെ വിവിധ തീരദേശ പ്രദേശങ്ങളിൽ താമസിക്കുന്ന നിരക്ഷരരായവരെ</p>

		<p>സാക്ഷരരാക്കുന്നതിനുള്ള പ്രത്യേക സാക്ഷരതാപദ്ധതിയാണ്.</p> <p><u>3) ഭിന്നശേഷിക്കാർക്കുള്ള പ്രത്യേക സാക്ഷരതാ പരിപാടി</u></p> <p>ഭിന്നശേഷി വിഭാഗത്തിൽ ഔപചാരിക വിദ്യാഭ്യാസം നേടാൻ കഴിയാത്തവരെയും തുടർപഠനം സാധ്യമാകാത്തവരെയും കണ്ടെത്തി അവസരം നൽകുന്നതിനായി പ്രത്യേകമായി വിഭാവനം ചെയ്ത പദ്ധതി.</p> <p><u>4) ബ്രെയ്‌ലി സാക്ഷരത</u></p> <p>സമൂഹത്തിൽ നിരക്ഷരരായവർ പല വിഭാഗങ്ങളിലുണ്ടെങ്കിലും പൊതുസമൂഹത്തിന്റെ ശ്രദ്ധ പതിയാത്ത ഒരു വിഭാഗമാണ് കാഴ്ചയില്ലാതെ ജനിക്കുന്നവരും ജനിച്ചതിന് ശേഷം കാഴ്ച നഷ്ടപ്പെട്ടവരും. ഈ വിഭാഗക്കാർക്കായി നടപ്പിലാക്കുന്ന സാക്ഷരതാ പദ്ധതിയാണിത്.</p>
(സി)	<p>ഇതിന്റെ ഭാഗമായി കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരതാ മിഷൻ നടപ്പിലാക്കിവരുന്ന സാക്ഷരത പദ്ധതികൾ എന്തെല്ലാമാണെന്ന് വ്യക്തമാക്കാമോ;</p>	<p>(സി) കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരതാ മിഷൻ നടപ്പിലാക്കിവരുന്ന സാക്ഷരത പദ്ധതികൾ-</p> <p><u>1) സാക്ഷരതാ പദ്ധതി</u></p> <p>കേരളത്തിലെ നിരക്ഷരരായവരെ കണ്ടുപിടിച്ച് സാക്ഷരരാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ആരംഭിച്ച പദ്ധതിയാണിത്. തീരദേശ-പട്ടികജാതി - ആദിവാസി മേഖലയിലെ നിരക്ഷരരായവരെ കണ്ടെത്തുകയും, തെരഞ്ഞെടുത്ത കോളനികളിൽ ലേക്ക് പ്രേരക് മാരുടെ പ്രവർത്തനം വ്യാപിപ്പി ക്കുകയും ഓരോ കോളനികളിലും നിരക്ഷരരായ വരെ കണ്ടെത്തി സാക്ഷരരാക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം.</p> <p><u>2) ചങ്ങാതി പദ്ധതി</u></p> <p>കേരളത്തിലെ നിരക്ഷരരായ ഇതര സംസ്ഥാന തൊഴിലാളികളെ മലയാളത്തിലും, ഹിന്ദിയിലും സാക്ഷരരാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി സാക്ഷരതാമിഷൻ ആവിഷ്കരിച്ച് നടപ്പിലാക്കിവരുന്ന പദ്ധതിയാണിത്.</p> <p><u>3) തീരദേശ നിവാസികൾക്കുള്ള പ്രത്യേക പദ്ധതി</u></p> <p>സംസ്ഥാനത്ത് അവശേഷിക്കുന്ന നിരക്ഷരരിൽ ഒരു വിഭാഗം പേർ തീരദേശത്തുള്ളവരാണ്. കേരളത്തിലെ വിവിധ തീരദേശ പ്രദേശങ്ങളിൽ താമസിക്കുന്ന നിരക്ഷരരായവരെ സാക്ഷരരാ ക്കുന്നതിനുള്ള പ്രത്യേക സാക്ഷരതാ പദ്ധതിയാണിത്.</p> <p><u>4) പരിസ്ഥിതി സാക്ഷരതാ പരിപാടി</u></p>

		<p>സംസ്ഥാനം അഭിമുഖീകരിക്കുന്ന ഏറ്റവും വലിയ പ്രശ്നങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് പരിസ്ഥിതി മലിനീകരണം. മാലിന്യം നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്യുന്നത് ഒരു പ്രധാന പ്രശ്നമായി മാറിയിരിക്കുകയാണ്. ശരിയായ ബോധവൽകരണത്തോടുകൂടി മാത്രമേ ഈ പ്രശ്നങ്ങൾക്കുള്ള പരിഹാരം സാധ്യമാവുകയുള്ളൂ. ഈ ലക്ഷ്യം മുന്നിൽ കണ്ട് ആവിഷ്കരിച്ച പദ്ധതിയാണിത്.</p> <p><u>5) ആറളം ആദിശ്രീ പദ്ധതി</u></p> <p>കടുംബശ്രീ മിഷനും സാക്ഷരതാമിഷനും ചേർന്ന് കണ്ണൂർ ജില്ലയിലെ ആറളം ഫാമിൽ നടപ്പിലാക്കുന്ന ആദിവാസി സാക്ഷരതാ പദ്ധതിയാണിത്.</p>
<p>(ഡി) പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ, തീരദേശ മേഖലകൾക്ക് മുൻഗണന നൽകി ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുള്ള സാക്ഷരത പരിപാടികളുടെ വിശദാംശം നൽകുമോ?</p>		<p>(ഡി) <u>1) 'നവചേതന' പട്ടിക ജാതി സാക്ഷരത പദ്ധതി</u></p> <p>പട്ടികജാതി വിഭാഗത്തിനിടയിലെ നിരക്ഷരതാ നിർമ്മാർജ്ജനത്തിന് വ്യക്തമായ ദിശാബോധം നൽകുന്നതിനായി സാക്ഷരതാ മിഷന്റെ തുടർ വിദ്യാഭ്യാസ പരിപാടിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയ പദ്ധതിയാണ് നവചേതന. പട്ടികജാതി വിഭാഗങ്ങളുടെ ജീവിത നിലവാരം ഉയർത്തുക, സ്വയംതൊഴിൽ കണ്ടെത്തുവാനും അതിലൂടെ സ്വാശ്രയരാകാനും സഹായിക്കുക, ചൂഷണത്തിൽ നിന്നും മോചിപ്പിക്കുക, സാംസ്കാരികവിനിമയത്തിന് അവസരമുണ്ടാക്കുക എന്നിവ ഈ പദ്ധതികൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. പട്ടികജാതി കോളനികളിലെ അവശേഷിക്കുന്ന നിരക്ഷരരെ സാക്ഷരരാക്കുന്നതിനും പ്രാഥമിക വിദ്യാഭ്യാസം നേടാൻ കഴിയാതെ പോയവർക്ക് തുടർവിദ്യാഭ്യാസം നൽകുന്നതിനും മാണ് നവചേതന സാക്ഷരത പദ്ധതികൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാജില്ലകളിൽ നിന്നുമായി തിരഞ്ഞെടുത്ത നൂറ് പട്ടികജാതി കോളനികളിലാണ് പദ്ധതി 2017-18 വർഷം ആദ്യ ഘട്ടം നടപ്പിലാക്കിയത്. 2018-19 വർഷം നൂറ് പട്ടികജാതി കോളനികളെ കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി പദ്ധതി രണ്ടാംഘട്ടം നടപ്പാക്കി. കോവിഡ് വ്യാപനത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ പദ്ധതിയുടെ തുടർപ്രവർത്തനം നടത്തുവാനുള്ള സാഹചര്യം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. സർക്കാരിന്റെ കോവിഡ് മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിച്ച് കൊണ്ട് 2021 നവംബർ മാസം മുതൽ പദ്ധതിയുടെ മൂന്നാംഘട്ടം ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരത മിഷൻ, പട്ടികജാതി വികസന വകുപ്പ്, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്നിവയുടെ മേൽനോട്ടത്തിലും നിരന്തരണത്തിലുമാണ് പദ്ധതി പ്രവർത്തനം നടപ്പിലാക്കുന്നത്.</p>

2) സമഗ്ര പട്ടികവർഗ്ഗ സാക്ഷരത പദ്ധതി

ഇന്ത്യയിൽ പട്ടികവർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ടതിയിരിക്കുന്ന വിഭാഗമാണ് ആദിവാസികൾ. കേരളത്തിലെ ആദിവാസി വിഭാഗങ്ങളുടെ സാമൂഹ്യപരവും വിദ്യാഭ്യാസപരവുമായ പുരോഗതി ലക്ഷ്യം വച്ചുകൊണ്ട് 2016 മുതൽ കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരതമിഷൻ അതോറിറ്റി ആദിവാസി സാക്ഷരത പദ്ധതി എന്ന നൂതന പദ്ധതി ആരംഭിക്കുകയുണ്ടായി. പ്രധാനമായും നാല് രീതിയിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് നടത്തിയത്.

(1) അട്ടപ്പാടി ആദിവാസി സാക്ഷരത പദ്ധതി

(2) വയനാട് ആദിവാസി സാക്ഷരതാപദ്ധതി

(3) "സമഗ്ര" ആദിവാസി സാക്ഷരത പദ്ധതി

ഇതിൽ പട്ടിക വർഗ്ഗ വികസനവകുപ്പിന്റെ ധനസഹായത്തോടെ 2017 മുതൽ 2020 വരെ സാക്ഷരതാമിഷൻ നടത്തിയ പ്രത്യേക പദ്ധതിയാണ് "സമഗ്ര" ആദിവാസി സാക്ഷരതാ തുടർ വിദ്യാഭ്യാസ പദ്ധതി. ആദിവാസി വിഭാഗങ്ങൾക്കിടയിലെ നിരക്ഷരത നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്യുക, നാല്, ഏഴ് തുല്യത കോഴ്സുകളിൽ അവരെ പങ്കാളിയാക്കുക ഇത്തരം പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ ആദിവാസി വിഭാഗത്തിന്റെ വിദ്യാഭ്യാസപരവും സാമൂഹ്യവുമായ പുരോഗതി ഉറപ്പാക്കുക എന്നതാണ് ഈ പദ്ധതിയുടെ ലക്ഷ്യം. ആദിവാസി വിഭാഗങ്ങളുടെ പങ്കാളിത്തത്തോടെ ജനകീയ സ്വഭാവത്തിൽ ഈ പദ്ധതി വിജയത്തിലെത്തിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. ആദിവാസി മേഖലയിൽ നിന്നുള്ള അസാധാരണമായ വിജയഗാഥയുടെ അനുഭവങ്ങളാണ് ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ സംഭവിച്ചത്. സവിശേഷമായ ഒട്ടേറെ പ്രയാസങ്ങളും വെല്ലുവിളികളും അതിജീവിച്ചു കൊണ്ടാണ് "സമഗ്ര" പദ്ധതി വിജയത്തിലെത്തി കുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളത്. ആയതിനാൽതന്നെ ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പിൽ നിന്നും ധനസഹായം ലഭ്യമായാൽ പദ്ധതി കൂടുതൽ ഊർജ്ജ്വലേയ്ക്ക് വ്യാപിപ്പിക്കാവുന്നതാണ്.

3) അട്ടപ്പാടി ആദിവാസി സാക്ഷരതാപദ്ധതി

കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരതാമിഷൻ അതോറിറ്റി പാലക്കാട് അട്ടപ്പാടിയിൽ നടപ്പിലാക്കിയ പദ്ധതിയാണ് അട്ടപ്പാടി ആദിവാസി സാക്ഷരതാ പദ്ധതി. സംസ്ഥാന സർക്കാർ ഗ്രാന്റ് വിനിയോഗിച്ച് മൂന്ന് ഘട്ടമായിട്ടാണ് ഈ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കിയത്. ഒന്നാം ഘട്ടത്തിൽ 138ഊരുകളിലായി 1117 പേരെ

വിജയിപ്പിക്കാനായി. രണ്ടാം ഘട്ടത്തിൽ 2553 പേരെ സാക്ഷരരാക്കുകയും 380 പേർ നാലാംതരം തുല്യത വിജയിക്കുകയും ചെയ്തു. മൂന്നാം ഘട്ടം അട്ടപ്പാടി ആദിവാസി മേഖലയിലെ അവശേഷി ക്കുന്ന നിരക്ഷരരെ കൂടി സാക്ഷരരാക്കുന്നതിനുള്ള സമ്പൂർണ്ണ സാക്ഷരതായജ്ഞം ആരംഭിക്കുകയും 167 ഊരുകളിലായി 1693 പേർ വിജയിക്കുകയും ചെയ്തു. ആദിവാസി വിഭാഗത്തിൽ നിന്ന് തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട് പരിശീലനം ലഭിച്ച് ഇൻസ്ട്രക്ടർ മാരായവരാണ് ക്ലാസുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്തിരുന്നത്. കമ്മ്യൂണിറ്റി ഹാളുകളിലും സൗകര്യ പ്രദമായ വീടുകളിലും വൈകുന്നേരങ്ങളിലും തൊഴിലുറപ്പ് സ്ഥലങ്ങളിൽ ഉച്ചസമയത്തും ക്ലാസുകൾ നടത്തിയാണ് പദ്ധതി വിജയിപ്പിച്ചത്.

4) വയനാട് ആദിവാസി സാക്ഷരതാ പദ്ധതി

വയനാട് സമ്പൂർണ്ണ ആദിവാസി സാക്ഷരതാ പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി 26 തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ നടത്തിയ ജനകീയ സർവ്വേയിൽ ഒന്നാം ഘട്ടത്തിൽ 300 ആദിവാസി ഊരുകളിൽ നിന്ന് 5458 നിരക്ഷരരെ കണ്ടെത്തി. ഇതിൽ 4865 ആദിവാസികൾ ക്ലാസിലെത്തുകയും പരീക്ഷ എഴുതുകയും ചെയ്തു. 4309 പേർ വിജയിച്ചു. 2018-19 രണ്ടാം ഘട്ടത്തിൽ 200 ഊരുകൾ തിരഞ്ഞെടുത്ത് 4324 നിരക്ഷരരെ കണ്ടെത്തുകയും 3487 പേർ ക്ലാസിലെത്തുകയും 3179 പേർ പരീക്ഷ എഴുതുകയും 2993 പേർ വിജയിച്ചു. 2019 ൽ നടന്ന പ്രഥമിക സർവ്വേയിൽ 24472 പേരെ കണ്ടെത്തിയെങ്കിലും സർവ്വെ കൺസോളിഡേഷനിൽ 22908 പേരാണ് ഉണ്ടായിരുന്നത്. ഇതിൽ 8123 സ്ത്രീകളും 14785 പുരുഷന്മാരും ആണ്. 19772 പേരാണ് 2019 മുതൽ 2021 ഡിസംബർ വരെ ക്ലാസിലെത്തിയത്. കൊവിഡ് 19 വ്യാപനം മൂലം രണ്ട് തവണ നിലച്ച ക്ലാസുകളാണ് നവംബറിൽ പുനരാരംഭിച്ച് ഡിസംബറിൽ പരീക്ഷ നടത്തി ഫലം പ്രഖ്യാപിച്ചത്. 19772 പേർ വിജയിച്ചു.

5) 2000 കോളനി സാക്ഷരതാ പരിപാടി

2016-21 കേരള സർക്കാരിന്റെ ആയിരം ദിനാഘോഷത്തിന്റെ ഭാഗമായി ആരംഭിച്ച പുതിയ സാക്ഷരതാ പദ്ധതിയാണ് അക്ഷരവെളിച്ചം. തിരഞ്ഞെടുത്ത 2000 കോളനികളിലാണ് പ്രത്യേക സാക്ഷരതാ പരിപാടി ആരംഭിച്ചത്.

6) അക്ഷര സാഗരം

കേരളത്തിലെ തീരദേശ പ്രദേശങ്ങളിലെ സാക്ഷരതാനിരക്ക് ഉയർത്തുന്നതിനുവേണ്ടി ഫിഷറീസ് വകുപ്പിന്റെ സഹായത്തോടെ സംസ്ഥാന സാക്ഷരതാമിഷൻ നടപ്പാക്കുന്ന പദ്ധതിയാണ് അക്ഷരസാഗരം തീരദേശ സാക്ഷരതാ പദ്ധതി. പദ്ധതിയുടെ ഒന്നാംഘട്ടം തിരുവനന്തപുരം, മലപ്പുറം, കാസറഗോഡ് ജില്ലകളിലെ തീരദേശ പഞ്ചായത്ത് വാർഡുകളിൽ നടപ്പാക്കി. 39 തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ തീരദേശ വാർഡുകളിലായി 3746 പഠിതാക്കൾ സാക്ഷരതാ പരീക്ഷയും 1605 പഠിതാക്കൾ നാലാംതരം തുല്യതാപരീക്ഷയും വിജയിച്ചു. രണ്ടാംഘട്ടം നടപ്പാക്കിയ കൊല്ലം, എറണാകുളം, കോഴിക്കോട് ജില്ലകളിൽ നിന്നും ആകെ 3010 പേർ പരീക്ഷ എഴുതി വിജയിച്ചു. രണ്ടാംഘട്ടത്തിൽ തീരദേശ മേഖലയിൽ നിന്നുള്ള 117 ഇൻസ്ട്രക്ടർമാരാണ് ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നത്. പദ്ധതിയുടെ മൂന്നാംഘട്ടം ആലപ്പുഴ, കണ്ണൂർ, തൃശ്ശൂർ എന്നീ ജില്ലകളിൽ നടപ്പാക്കി. മൂന്നാം ഘട്ടത്തിൽ തീരദേശ മേഖലയിൽ നിന്നുള്ള 132 ഇൻസ്ട്രക്ടർമാരാണ് ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നത്. മൂന്നാംഘട്ടം സാക്ഷരതാ പരീക്ഷയിൽ ആകെ 2179 പേർ വിജയിച്ചു. കോവിഡ് 19 ന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾ സാധിച്ചില്ല. മൂന്നാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 15 ലക്ഷം രൂപയാണ് ഫിഷറീസ് വകുപ്പിൽ നിന്നും അനുവദിച്ചത്. അതിൽ 790133/- രൂപ ചെലവു വരികയും ചെലവു കുറച്ച് ബാക്കി തുകയായ 709867/- രൂപ ഫിഷറീസ് വകുപ്പിന് തിരികെ അടവാക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നിലവിൽ മൂന്നാംഘട്ട തുടർ പ്രവർത്തനമായി നാലാം തരം തുല്യതാ ക്ലാസ്സാണ് നടത്തേണ്ടത്. ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പിൽ നിന്നോ സർക്കാർ ഗ്രാന്റ് ലഭിക്കുന്ന മുറയ്ക്കോ തുടർ പ്രവർത്തനം നടത്തുന്നതാണ്.

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ